Commentaar FW Verbaas, advocaat vreemdelingenrecht, namens de Vereniging Asieladvocaten en -Juristen Nederland (VAJN) op wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring tijdens de internetconsultatie

De VAJN heeft gemengde gevoelens bij het nieuwe wetsvoorstel. Enerzijds zijn er een aantal verbeteringen, anderzijds gaan de verbeteringen lang niet ver genoeg en tenslotte zijn er ook nog een groot aantal verslechteringen. Grote verliezers zijn de asielzoekers die aankomen op Schiphol: Hun situatie verslechtert.

Allereerst de verbeteringen: De gedetineerden zullen langer buiten de cel verblijven, namelijk 12 uur per etmaal (de norm ligt nu rond ongeveer 17 uur per etmaal). Dat is een verbetering met 5 uur, maar houdt een verslechtering inhoudt voor de artikel 6 grensdetentie (waar ze tussen de middag niet worden ingesloten). Ook een verbetering: er komt een dagbesteding met educatieve activiteiten (artikel 23). Verdere verbeteringen: Er komt een mogelijkheid tot verlof (dat vermoedelijk meestal niet zal worden gehonoreerd), er is vastgelegd dat er toegang is tot Internet (artikel 31 lid 2) en een mobieltje op de eigen cel is toegestaan. Verder uis het minimale aamntal uren buiten vergoot naar 2 uur.

Verder lijkt het erop dat de standaard-vistiaties bij binnenkomst (juridisch geformuleerd heet dat 'onderzoek aan het lichaam') tot het verleden gaan behoren, hoewel die mogelijkheid nog wel blijft bestaan in uitzonderingsgevallen. Dat komt door het invoeren van de zogeheten 'bodyscan'', waardoor de vernederende visitaties niet meer nodig zijn. Bovengenoemde opsomming lijkt alles te zijn wat er verbetert.

Voorstel is niet vergaand genoeg

De bovengenoemde maatregelen zijn toe te juichen, maar deze maatregelen zijn meteen alles dat er verbetert en dat is nogal teleurstellend. Zo is het minimale aantal uren dat de vreemdelingen buiten mag zijn slechts verruimd is van 1 uur naar 2 uren en, al kan dat in de praktijk meer zijn, te vrezen valt dat dit daarbij zal blijven. Het aantal bezoekuren van minimaal 2 uur in de week (artikel 29) is ook erg mager. Voor veel vreemdelingen die kind noch kraai in Nederland hebben zal dat niet veel uitmaken, maar voor vreemdelingen met partners of kinderen is dat wel erg mager. Ook het ontbreken van de mogelijkheid tot het verrichten van arbeid is teleurstellend. De voorgestelde regeling geeft ook meer inbreuken in de privacy dan nodig zijn voor het doel van de detentie. Internet is niet onbeperkt beschikbaar, maar alleen een afgeschermde versie daarvan, en gedetineerden mogen niet emailen of sociale media bezoeken. Die maatregelen zijn ongetwijfeld ingegeven door de behoefte aan controle en veiligheid, en wellicht gebaseerd op incidenten, maar verhouden zich niet goed met het beginsel van minimale beperking zoals dat is weergegeven in artikel 5:4 van het Vreemdelingenbesluit, en staan op gespannen voet met artikel 8 EVRM.

Ook in andere op zichten lijkt er sprake van een te grote nadruk op de veiligheid, ofwel een 'doorgeschoten veiligheidsdenken': zo mogen de vreemdelingen geen contant geld hebben (artikel 48, een maatregel die wordt ingegeven door angst voor diefstal e.d.). Verder zijn er een aantal bevoegdheden opgenomen die nu ook al bestaan en best verdedigbaar zijn, zoals het openen van de post of afluisteren van de telefoon. Probleem daarvan is echter dat die op dit moment standaard worden toegepast (behalve de telefoons met advocaten die hun telefoonnummer hebben doorgegeven. Alle post behalve die van de advocaat wordt geopend en alle telefoongesprekken behalve die naar telefoonnummers van advocaten die deze advocaten hebben doorgegeven aan justitie worden afgeluisterd. Tenslotte zij nog opgemerkt dat onduidelijk is hoeveel computers beschikbaar zijn, zodat de toegang tot Internet in de praktijk erg kan tegenvallen.

Dat de maatregel wordt gepresenteerd als een regime met een meer bestuursrechtelijke karakter in plaats van een penitentiaire karakter is, gezien de forse hoeveelheid bevoegdheden en zelfs uitbreiding van die bevoegdheden, betekenisloos. Het wetsvoorstel is overduidelijk gebaseerd op de Penitentiaire beginselenwet (en niet bijvoorbeeld het Reglement grenslogies).

Te betreuren valt dat niet eenvoudig ervoor is gekozen om het regime van het Reglement grenslogies te veralgemeniseren tot elke vorm van vreemdelingenbewaring.

Artikel 8 EVRM en het beginsle van minimale beperking

Bij de beantwoording van de vraag hoe ver een gedetineerde beperkt kan worden in zijn vrijheid is het zogeheten 'Beginsel van minimale beperkingen' van belang. Dit beginsel is het uitgangspunt bij detentie dat de gedetineerde niet verder in zijn doen en laten wordt beperkt dan nodig is bij een detentiesituatie. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is het equivalentiebeginsel: 'zo buiten, zo binnen'. Alles wat je een gedetineerde anders dan een vrije burger niet kan of mag doen moet direct voortvloeien uit de vrijheidsbeneming zelf.

Het beginsel van minimale beperking is vastgelegd in artikel 15 lid 4 van de Grondwet, artikel 2 lid 4 Pbw en voor vreemdelingen in vreemdelingenbewaring in artikel 5.4 Vreemdelingenbesluit 2000 (Vb). Dit laatste artikel stelt dat bij de tenuitvoerlegging van de bewaring de vreemdeling niet verder wordt beperkt in de uitoefening van grondrechten dan wordt gevorderd door het doel van deze maatregel en de handhaving van de orde en de veiligheid op de plaats van tenuitvoerlegging.

Verder behoort een inperking van het recht op privéleven en de lichamelijke en geestelijke integriteit. Artikel 8 lid 2 EVRM is een zogeheten beperkingsclausule (of escape-clausule): Deze rechten mogen worden beperkt, maar die beperking is wel gebonden aan voorwaarden. Om te zien of de beperking strijdig is met artikel 8 EVRM heeft het Europees Hof voor de rechten van de mens een toetsingsschema ontworpen. De beperking moet namelijk bij wet zijn voorzien, die wettelijke regeling moet bovendien voldoende toegankelijk ('acccesible') en voorzienbaar ('foreseeable') zijn. De beperking moet ook een legitieme doelstelling dienen. Verder moet de maatregel noodzakelijk in een democratische samenleving, dat wil zeggen zijn ingegeven door een 'dringende maatschappelijke behoefte' ('pressing social need'), en moet de maatregel 'nuttig' en 'relevant' zijn om het beoogde doel te bereiken (het zogeheten 'pertinentiecriterium'). Tenslotte moet de maatregel evenredig en proportioneel zijn in het licht van beoogde doelcriterium. Dit criterium wordt soms het criterium van 'alternatieve en minder vergaande oplossing' genoemd. Al deze voorwaarden zijn cumulatief. De VAJN constateert dat in zijn algemeenheid dat veel beperkingen van vrijheid van de vreemdleingen niet voldoen aan deze vereisten.

Enige specifieke punten van zorg zijn de volgende:

Beheersregime

De VAJN staat afwijzend tegenover het aparte regime voor vreemdelingen waarin de directeur ze kan plaatsen in belang van de orde en veiligheid (artikel 18 lid 1). Het regime dat daar heerst is nog soberder dan het huidige veelvuldig bekritiseerde regime dat geldt bij bewaring op grond van artikel 59 Vw. Het bezoekuur is beperkt tot slechts ene uur in de week, de tijd in de buitenlucht is beperkt tot het mensenrechtelijk minimum van1 uur per dag en er mag slechts 10 minuten worden gebeld. De VAJN vindt dat dit regime voltrekt haar doel voorbij schiet en strijdig is met het beginsel van minimale beperking en artikel 8 EVRM.

Uit het voorstel blijk dat het dan gaat om 'moeilijke' gedetineerden die langer op cel worden gehouden, waarbij ook straffen worden toegepast zoals uitsluiten van activiteiten. Uit de regelingen de toelichting blijkt dat dit regime vooral is gericht op het beheersgemak voor de inrichting, en dat het behandelbelang van de vreemdeling en zijn psychische welbevinden niet voorop staat.

De VAJN vermoedt dat dit regime vooral gebruikt worden voor gedragsgestoorde vreemdelingen. De praktijk leert dat ernstig gedragsgestoorde mensen de detentie leidt tot escalatie en isoleercelgebruik, die een verdere psychische beschadiging met zich meebrengt. Ervaringen hiermee met de vreemdeling M in de Detentiecentra Zeist en Rotterdam (waarover

advocaat Verbaas diverse klachtprocedures zijn gevoerd) zijn niet hoopgevend. De benadering van deze categorie patiënten wordt in de huidige hulpverlening dan ook dikwijls aangepast. De zorg voor de patiënt wordt dan zoveel mogelijk geconcentreerd bij een klein team van hulpverleners die goed onderling kunnen overleggen, en die er gezamenlijk naar streven repressieve maatregelen en klinische opnames zoveel mogelijk te voorkomen. Als een opname door de aard en de ernst van het gedrag van de patiënt niet voorkomen kan worden wordt er naar gestreefd deze zo kort mogelijk te houden. Verder worden de onvermijdelijke conflicten die gepaard gaan met de zorg voor deze patiënten zoveel mogelijk buiten juridische kaders opgelost, bijvoorbeeld door actief te blijven streven naar een dialoog. Dergelijke teams staan binnen de hulpverlening bekend als ACT of FACT teams, en zijn vrij effectief gebleken in het voorkomen van opnames en het terugdringen van overlast.

Een ander punt van zorg is dat de staatsecretaris in genoemd interview met de SP aangeeft dat de beheersafdeling ook gebruikt gaat worden bij mensen met een strafblad. Op zichzelf gezien hoeft een strafblad echter geen reden te zijn om iemand te zien als een 'moeilijk' gedetineerde. De VAJN vreest dat de Beheersafdeling hier wellicht gebruikt gaat worden om mensen met een strafblad extra te straffen, wat ook uit het oogpunt van het ne bis in idembeginsel dubieus is.

Daar komt bij dat elke vreemdeling bij aankomst eerst terechtkomt in een zogeheten 'binnenkomstafdeling' waar het beheersregime geldt (artikel 17). Daar mag de nieuweling maximaal twee weken opgesloten mag worden. Nu het beheersregime geen versoepeling is ten aanzien van het huidige artikel 59-regime – maar juist een verslechtering – is dat onwenselijk, en ook strijdig met artikel 8 EVRM. Verontrustend is dat het kennelijk de bedoeling is dit regime de eerste twee weken standaard toe te passen op iedereen, zoals blijkt uit de uitlatingen van staatssecretaris Teeven in een artikel in het blad Spanning (een uitgave wetenschappelijk bureau van de SP).
Hoewel het niet expliciet in de wet staat lijkt het beheersregime lijkt ook van toepassing te zijn op de gevallen van grensdetentie ex artikel 6 van de Vreemdelingenwet. De VAJN sluit niet uit dat er hier mogelijk sprake is van een vergissing, omdat dit zou betekenen dat het beheersregime zal gelden tijdens de rust- en voorbereidingstijd (6 dagen) en de AA-procedure (8 dagen). Dit is niet goed voorstelbaar omdat dit de asielzoekers niet alleen in hun voorbereiding ernstig zal belemmeren (bv. de tien minuten per week dat men mag bellen) maar lijkt ook logistiek onmogelijk in de AA-procedure, waarbij de insluiting in de middag de gehele AA-procedure zou kunnen doen belemmeren. Vooralsnog gaat de VAJN er vanuit dat er sprake is van een omissie bij de wetgevingsjuristen die het voorstel hebben geschreven.

Isoleercellen

De isoleercellen blijven bestaan, zowel als ordemaatregel (artikel 42, vaak voor eigen bestwil, bv suïcidaliteit) en als strafmaatregel (artikel 54). In het eerste geval vindt dit plaats in een 'afzonderingscel', in het tweede geval in een 'strafcel'. De afzonderingscel is een gemeubileerde cel volgens het wetsvoorstel, maar of er ene televisie in staat is onduidelijk.
De VAJN erkend dat het opsluiten van bijvoorbeeld een suïcidale en psychotische vreemdeling met camerabewaking in een isoleercel soms nodig zal zijn, maar vindt de bevoegdheid en de reden waarom iemand in de isoleercel kan worden opgesloten te algemeen is geformuleerd en de directeur teveel macht geeft. Gezien de ernstige schade die isoleercelopsluiting tot gevolg kan hebben - zoals hallucinaties, angstaanvallen, paranoia en recidiverende psychoses - ware het beter geweest deze mogelijkheid ook niet op te nemen als disciplinaire maatregel. De maximale termijn van 2 weken voor opsluiting in een strafcel is bovendien aanmerkelijk langer dan wat de psychiatrie verantwoord acht (die luidt alleen als het niet anders kan voorde kortst mogelijke periode). Isoleercelgebruik kan ook mensenrechtenschending opleveren, namelijk onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (dat wil zeggen een onmenselijke of vernederende behandeling) als een schending van artikel 8 (recht op privéleven en lichamelijke en geestelijke integriteit).

De VAJN vindt dat gebruik van de isoleercel als strafcel niet past in het bestuursrechtelijk karakter, zeker gezien de kwetsbaarheid van de vreemdelingen, waarvan er vele zijn getraumatiseerd of andersoortige psychische nood hebben, en merkt op dat ook de nationale ombudsman de isoleercel als strafmaatregel te ver gaan. Verder is het opmerkelijk is dat – zeker bij het gebruik van isoleercellen als strafmaatregel – er weinig minder belastende maatregelen zijn opgenomen in het voorstel, zoals het opsluiten in een 'gewone' cel. Omdat vreemdelingenbewaring geen strafmaatregel is, is er op dit punt onvoldoende sprake van proportionaliteit en subsidiairiteit in de zin van artikel 8 EVRM. Simpeler gezegd: Er zou meer gebruik moeten worden gemaakt van minder belastende maatregelen in plaats van de isoleercel (die het risico oplevert dat de vreemdeling daar als psychiatrische patiënt uitkomt).
In het wetsvoorstel ontbreekt een artikel op te nemen met daarin een meldplicht aan de advocaat van ordemaatregelen en disciplinaire maatregelen (die zoals gezegd beter helemaal kunnen verdwijnen uit het voorstel), en een honger- of dorststaking. De tussenkomst van een advocaat zal hierbij vaak de-escalerend werken, met name in geval van een hongerstaking, aangezien advocaten moeten handelen in het belang van hun cliënt en een hongerstaking bijna nooit gezien zal worden als het belang van een cliënt. Een dorststaking zal een advocaat – gezien de korte termijnen waarin lichamelijk schadelijke gevolgen optreden en de ongeschiktheid daarvan als onderhandelingswapen - per definitie zien als onwenselijk en iets is wat uit het hoofd van cliënt gepraat moet worden).

Tenslotte zij opgemerkt dat de VAJN verontrust is over het nog steeds te vaak voorkomende gebruik van isoleercellen als strafcellen, met name in gevallen waarin iemand weigert met iemand anders op een cel geplaatst te worden. Dat is niet in overeenstemming met het beginsel van minimale beperking en artikel 8 EVRM, nu dit niet meer te maken heeft met het doel van de bewaring of het handhaven van de orde maar met het uit bezuinigingsoverwegingen opsluiten van twee personen op een cel.

Visitaties

Visitaties worden op dit moment standaard uitgevoerd als maatregel bij aankomst in het detentiecentra. Deze categoriale benadering is in de visie van de VAJN een doorgeschoten veiligheidsmaatregel, temeer daar vreemdelingen die zijn aangehouden en op een politiebureau op cel hebben gezeten al zijn gefouilleerd. Het standaard toepassen van visitaties gebeurt nu nog steeds zonder enig onderscheid, wat gezien het grote aantal vrouwen (en soms ook mannen) met een verkrachtingsverleden bepaald treurigmakend is. Voor slachtoffers van mensenhandel geldt dat ook in verstrekte mate. Daarbij moet worden opgemerkt dat ook slechts één visitatie volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens al een onmenselijke of vernederende behandeling inhouden. Voor visitaties vereist het Europees Hof voor de Rechten van de Mens bovendien dat er sprake moet zijn van overtuigende veiligheidsredenen ('convincing security needs' of 'compelling reasons'. Gezien het doel van de bewaring gaat een standaardvisitatie bij binnenkomst te ver.
De bodyscan was toegezegd naar aanleiding van kamervragen over een uit de hand gelopen visitatie van een vrouw met een verkrachtingsverleden, die in PI Soesterberg door een team van twee mannen en vrouwen gedongen werd gevisiteerd met behulp van een beenklem, en geschouwd in de anus en de mond (volgens de vrouw ook in de vagina, maar dat werd door de directie ontkend) en vervolgens in een isoleercel opgesloten. Het voorval kwam aan de orde in een uitzending van 'de vijfde dag' op de EO op 17 juni 2013.

In het wetsvoorstel lijkt te zijn opgenomen dat de oude praktijk gewoon doorgaat als 'de voor het onderzoek aan het lichaam bedoelde apparatuur niet beschikbaar is of gebruikt kan worden' (artikel 39 lid 2 onderdeel a). Wat bedoelt de wet hier precies mee? Waarom is deze apparatuur niet gewoon standaard beschikbaar? De VAJN ziet geen reden waarom deze

ontsnappingsclausule in de wet is opgenomen. Of de bodyscan dan ook daadwerkelijk de vernederende visitaties gaat vervangen is daarmee onduidelijk.
Overigens, ook al zal een bodyscan vermoedelijk niet gauw een schending van artikel 3 EVRM met zich mee kunnen brengen (met name gezien de 'minimum level of security'), het vormt wel een inbreuk op artikel 8 (recht op lichamelijke en geestelijke integriteit). Het standaard toepassen van een onderzoek met een bodyscan bij aankomst staat op gespannen voet met artikel 8 EVRM, met name de proportionaliteit.
Ook merkt de VAJN op dat de bevoegdheid tot visitaties niet bestond onder het Reglement grenslogies, waardoor ook op dat punt er sprake is van een verslechtering.
De VAJN is ermee bekend dat ook kinderen worden gevisiteerd. Dergelijke visitatie vindt de VAJN vanuit ethisch oogpunt niet acceptabel, en getuigen van een 'doorgeschoten veiligheidsdenken.'
Verdere verslechteringen:
In het wetsvoorstel is opgenomen dat er verplichtingen bestaan om mee te werken aan terugkeeractiviteiten (artikel 22). Uit de toelichting blijkt dat dit o.a. gaat over gesprekken met de DT & V (of hiertoe ook behoort het meegaan naar presentaties van de ambassade is onduidelijk). Volgens de toelichting op artikel 22 zijn disciplinaire maatregelen mogelijk als de vreemdeling hieraan geen gehoor geeft, maar dat valt weer niet te lezen in artikel 54 en artikel 5. Betekent dit bijvoorbeeld dat de directeur isoleercelstraf mag gebruiken bij weigering om mee te werken met de DT & V? Dat is onduidelijk, maar een dergelijk gebruik van isoleercellen lijkt disproportioneel en strijdig met artikel 8 EVRM.

Verder wordt de thans bestaande – illegale - praktijk van het doorgeven van belgedrag van de gedetineerden aan de Dienst Terugkeer- en Vertrek (DT & V) nu gewoon in de wet opgenomen (artikel 58). Die praktijk lijkt de VAJN strijdig met artikel 8 EVRM. Het gaat hierbij niet om het voorkomen van misdrijven of het belang van de veiligheid in de gevangenis, maar om een geheel nieuwe categorie. De VAJN vindt dat deze maatregel niet noodzakelijk is in een democratische samenleving, dat wil zeggen zijn ingegeven door een 'dringende maatschappelijke behoefte' ('pressing social need'), en evenmin 'nuttig' en 'relevant' zijn om het beoogde doel te bereiken (het zogeheten 'pertinentiecriterium'). De maatregel is ook niet proportioneel. Van belang bij het zogeheten 'voorzienbaarheidsvereiste'' van artikel 8 EVRM is een soort kwaliteitseis die voortvloeit uit het eerder genoemde rechtsstaatvereiste (de 'rule of law'). Voldoet de regeling niet aan deze kwaliteitseis dan is er sprake van rechtsstatelijke willekeur. De bescherming tegen willekeur maakt dat dit vereiste in het bijzonder van toepassing is als er sprake is van een overheidsbevoegdheid die in het geheim wordt uitgeoefend, bijvoorbeeld het afluisteren van de telefoon. Zo oordeelde het Europese Hof in het Kruslin-arrest dat de Franse regels over afluisteren van telefoongesprekken onvoldoende voorzienbaar waren door het ontbreken van duidelijke regels over situaties waarin dat was toegestaan, de duur van de afluister periode, het toezicht op het afluisteren en de vernietiging van de opnames, waarmee de regeling strijdig was met artikel 8 EVRM. De afluisterpraktijken in Nederlandse gevangenissen sneuvelden in het Doerga-arrest, omdat het circulaire en de huisregels van de Marwei penitentiaire inrichting onvoldoende precies aangaven onder welke omstandigheden het opnemen en bewaren van telefoongesprekken was toegestaan, en derhalve het recht op privé-leven en correspondentie onvoldoende beschermd was tegen arbitraire inmenging. De VAJN ziet hetzelfde euvel bij de afluisterbevoegdheid van de directeur in de huidige regeling.

Kwetsbare personen
De terugkeerrichtlijn geeft geen verbod op het opsluiten van zogeheten 'kwetsbare personen' in de zin van de Terugkeerrichtlijn. Omdat Justitie geen categorieën wil uitsluiten van bewaring (zoals psychotische of anderszins psychiatrische patiënten, of mensen met een PTSS, bejaarden of zwangere vrouwen), maar alleen een uitzondering wil maken bij mensen die detentie-ongeschikt zijn – wat bijna nooit het geval is – blijft er hier een pijnpunt bestaan. De

kritiek op het CPT-rapport van augustus 2012 om een oplossing te vinden voor de ernstigste psychiatrische patiënten door hen over te brengen naar de reguliere psychiatrie is eenvoudig genegeerd. Ook het beperken van de medische zorg tot de 'noodzakelijke medische hulp' (artikel 25) doet vrezen dat niet het belang van de kwetsbare persoon voorop zal staan.

CPT-normen

Het nieuwe regime is nog steeds een kloon van de strafrechtelijke vrijheidsontneming. Dat is strijdig met de standaarden van het CPT en de Raad van Europa, dat vreemdelingen in vreemdelingenbewaring niet als criminelen mogen worden behandeld en dat de tenuitvoerlegging daarvan zo min mogelijk plaats dient plaats te vinden in een sfeer die aan een gevangenis doet denken. Het is aldus het CPT 'fundamenteel onjuist' om deze administratieve maatregel te doen ondergaan in een penitentiaire inrichting (. Dit is immers, aldus het CPT, per definitie niet een geschikte plaats is om iemand, die geen verdachte is of die niet is veroordeeld op te sluiten. Indien vrijheidsbeneming onvermijdelijk is dan dient deze plaats te vindt in speciaal daartoe bestemde inrichtingen, met materiële voorzieningen en een regiem dat is toegesneden op de aspecifieke redenen waarom de vreemdeling is opgesloten. Concreet betekent dit, aldus het CPT een regiem met zo min mogelijke beperkingen in bewegingsvrijheid en privacy en met ruime mogelijkheden voor recreatie, sport, educatie en contacten met de buitenwereld. Dat is het voorgestelde nieuwe regime nog steeds niet (en het regime van de beheersafdeling al helemaal niet).

De VAJN kan niet anders concluderen dan dat de gestelde verbeteringen niet genoeg zijn om te spreken van een betere naleving van de CPT-normen. Daarbij komt nog dat de omgeving er bepaald gevangenisachtig uitziet, en niet uitgaat van bijvoorbeeld een kleinschaliger opsluiting waarbij 's nachts alleen de afdelingsdeur po slot zit.

Conclusies

De maatregelen zijn onvoldoende om als humanisering van detentie te kunnen doorgaan. Voor de vreemdelingen die onder artikel 6 grensdetentie vallen is de nieuwe wet zelfs een verslechtering. De balans is teveel doorgeschoten naar beheersbaarheid en controle. Het beheersregime en de mogelijkheid van disciplinaire bestraffing (met name isoleercelplaatsing) dient uit het voorstel te worden geschrapt. Verder dienst de privacy veel meer gerespecteerd te worden (bijvoorbeeld door onbeperkt toegang tot internet en de sociale media).

In het verleden zijn er diverse gevangenisopstanden geweest (waarvan de laatste de collectieve hongerstakingen in mei vorig jaar waren. Deze protesten waren het gevolg van onvrede omdat de vreemdelingen zich behandeld voelen als criminelen. Met de invoering van het nieuwe wetsvoorstel zullen dergelijke opstanden niet tot het verleden behoren.

Tot het geven van een gedachtenwisseling of andere informatie is de VAJN gaarne bereid.

Alkmaar, 21 februari 2014
Frans-Willem Verbaas